

TOKSİDROMLAR

Ali HALICI¹

Emrah ARI²

GİRİŞ

Paraselsus'un 16 yy'da 'Tüm maddeler zehirdir, ilacı zehirden ayıran dozudur' sözüyle toksikoloji bilim dalının modern tıp serüveni başlar. Günümüzde herhangi bir yolla alındığında vücudumuzda hasara veya ölüme sebep olan maddelere zehir ya da bilimsel tanımlamayla toksin, maruz kalındığında ortaya çıkan klinik duruma zehirlenme, bu maddeleri inceleyen bilim dalına da toksikoloji denmektedir. Zehirlenmeler çocuklarda çoğunlukla toksik maddelerin kaza ile alımıyla olmaktadır. Yetişkinlerde ise daha çok intihar amacıyla, çevresel yada mesleki maruziyet yoluyla, ilaçların kötüye kullanımıyla, ilaç etkileşimleriyle, kimyasal ve biyolojik savaş gibi nedenlerle olmaktadır.

ABD 'de 2018 yılında Amerikan Zehir Kontrol Merkezi (AAPCC) 'ne iki milyondan fazla zehirlenme vakası başvurusu yapılmıştır. Bu başvuruların yarısından fazlasını kadınlar oluşturmaktayken, ölümcül zehirlenmelerin yarısından fazlasını erkekler oluşturmaktadır (1). Avrupa ve Amerikada zehirlenmeler daha sık ilaçlarla olmaktadır, Afrika ve Doğu Asyada pestisitlere bağlı zehirlenmeler daha sık görülmektedir (2,3). Ülkemizde ise en sık zehirlenme nedenleri; ilaçlar, karbonmonoksit (CO), gıda, mantar, organofosfat ve koroziv maddelerdir (4-6). İlaç zehirlenmelerinde sıklıkla analjezikler, antidepresanlar ve opioidler görülmektedir (7). Türkiye'de zehirlenme nedeniyle YBÜ yatış yapılarak tedavi edilen hastaların değerlendirildiği bir çalışmada ilaç zehirlenmelerinin en yaygın olarak antidepresan ve analjezik tekli alımına bağlı olduğu görülmüştür (8).

¹ Uzm. Dr. Ali HALICI, Polatlı Duatepe Devlet Hastanesi, alihalici_88@windowslive.com

² Uzm. Dr. Emrah ARI, Etimesgut Şehit Sait Ertürk Devlet Hastanesi, Acil Tıp Bölümü dremrahari25@gmail.com

KAYNAKLAR

1. **Gummin DD, Mowry JB, Beuhler MC, et al.** 2019 Annual Report of the American Association of Poison Control Centers' National Poison Data System (NPDS): 37th Annual Report. *Clin Toxicol (Phila)*. 2020, s. 58(12):1360-1541.
2. **Z'gambo J, Siulapwa Y, Michelo C.** Pattern of acute poisoning at two urban referral hospitals in Lusaka, Zambia. *BMC Emergency Medicine*. 2016, Article number: 2 .
3. **Kim K, Choi JW, Park M, Kim MS.** A nationwide study of patients hospitalised for poisoning in Korea based on Korea National Hospital Discharge In-Depth Injury Survey data from 2005 to 2009. *BMJ Open*. 2015, 5(11).
4. **Özköse Z, Ayoğlu F.** Etiological and demographical characteristics of acute adult poisoning in Ankara, Turkey. *Hum Exp Toxicol*. 1999, 18: 614-618.
5. **Kavalcı C, Durukan P, Çevik Y, Özer M, İkizceli İ.** Zehirlenme olgularının analizi: Yeni bir hastanenin bir yıllık deneyimi. *Türkiye Acil Tıp Dergisi*. 2006, 6: 163-166.
6. **Yılmaz A, Kukul Güven F, Korkmaz İ, Karabulut S.** Acil serviste akut zehirlenmelerin retrospektif analizi. *C.Ü.Tip Dergisi*. 2006, 28: 21-26.
7. **Spyres MB, Farrugia LA, Kang AM, Calello DP, Campleman SL et al.** Toxicology Investigators Consortium (ToxIC) Study Group. The Toxicology Investigators Consortium Case Registry-the 2018 Annual Report. *J Med Toxicol*. 2019, 15(4):228-254.
8. **Yaylacı S, Genç AB, Demir MV, et al.** Yoğun Bakım Ünitesinde akut zehirlenme ile takipte hastaların geriye dönük değerlendirilmesi. *Niger J Clin*. 2016, 19: 223.
9. **True BL, Dreisbach RH.** *Dreisbach's Handbook of Poisoning Prevention, Diagnosis and Treatment, Thirteenth Edition*. 2001.
10. **Brent J, Burkhart K, Dargan P, Hatten B ET AL.** *Critical Care Toxicology Diagnosis and Management of the Critically Poisoned Patient*. s.l. : SPRINGER, 2017.
11. **Hack JB, Hoffman RS.** *General Management of Poisoned Patients, Tintinalli's Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide*. 2015.
12. **Frithsen IL, Simpson WM Jr.** A nationwide study of patients hospitalised for poisoning in Korea based on Korea National Hospital Discharge In-Depth Injury Survey data from 2005 to 2009. *BMJ Open* . 2015, 9;5(11).
13. **Albay B, Bekgöz B, Şan İ, Usul E, Cenci, H.** KÖTÜ ÜNE SAHİP BİR KİMYASAL AJAN OLAN SİYANÜR İLE İNTİHAR OLGU SUNUMU. *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2020, 1 (1), 51-55.
14. **Eray O, Tunçok Y.** Zehirlenen hastaya yaklaşım: akut zehirlenmelerde hastaya acil yaklaşımda yenilikler. *T Klin Farmakoloji* . 2003, 1: 36-40.
15. **Linden CH, Burns JM.** *Poisoning and drug overdose. The 16th Edition of Harrison's Principles of Internal Medicine (Eds. Harrison TR, et. al.)*. McGraw-Hill, USA : s.n., 2006. 377: 2581-2593.
16. **Krenzelok EP, Keller R, Stewart RD.** Gastrointestinal transit times of cathartics combined with charcoal. *Ann Emerg Med*. 1985, 14(12):1152-5.
17. **Olson KR, Anderson IB, Benowitz NL et al.** *Emergency evaluation and treatment. Poisoning And Drug Overdose*. New York : Lange Medical Boks/McGrawHil, 2004. 1-59.

18. **Hoffman RS, Howland MA, Lewin NA et al.** *Principles of Managing the Acutely Poisoned or Overdosed Patient. Principles of managing the poisoned and overdosed patient. An overview. Goldfrank's Toxicologic Emergencies.* New York, USA : The McGraw-Hill Companies, 2002. 37-9.
19. **Donnelly AJ, Baughman VL, Gonzales JP, Tomsik EA.** *Lexi-Comp's Anesthesiology & Critical Care Drug Handbook: including Select Disease States & Perioperative Management : Also includes an International Brand Name index 6th Edition.* Hudson : Lexi-Comp Inc; 4th edition, 2001. 582-3.
20. **Krenzelok, EP.** New developments in the therapy of intoxications. *Toxicol Lett.* 2002, 127(1-3):299-305.
21. **Neuvonen PJ, Olkkola KT.** Oral activated charcoal in the treatment of intoxications. Role of single and repeated doses. *Med Toxicol Adverse Drug Exp.* 1988, 3(1):33-58. .
22. **SO, Kayaalp.** *Rasyonel Farmakoterapi Yönünden Tibbi Farmakoloji.* Ankara : Hacettepe Tafl. 9.Baskı Cilt 1, 2000. 99-101.
23. **Zehirlenmelerde temel tedavi ilkeleri. H, Öz.** s.l. : Acil Hekimlik Sempozyumu, 1997. 167-73.
24. **D, Dökmeci.** *Akut zehirlenmelerde tanı ve tedavi. Toksikoloji.* İstanbul : Nobel, 1.baskı., 1988. 124-36.
25. **Bismuth L., Muczinski J.** *Are extracorporeal techniques of elimination validated in acute poisoning?* s.l. : Am J Drug Alcohol Abuse, 1976. 3:605-9.